

Spoštovana čebelarka, cenjeni čebelar!

Začel bom novoletno: leto 2018 je bilo za slovensko in svetovno čebelarstvo zelo pomembno. Dobili smo svetovni dan čebel, za katerega še vedno dobivamo priznanja in čestitke. Ne mine konferenca ali sestanek, da ta pomembni znanjopolitični dosežek ne bi bil omenjen.

Neodvisno od odrskih luči v Združenih narodih pa se je v čebelarški znanosti v lanskem letu zgodil pomemben premik: dr. Samuel Ramsey je predstavil prvi pomemben napredek v študiju biologije varoj v zadnjih 40 letih. Njegovo delo je dalo dve izredno pomembni odkritji: prvo je dejstvo, da se varoja prehranjuje z maščobnim telesom čebele in ne s hemolimfo. Drugo odkritje pa je izrednega praktičnega pomena za vse čebelarje: večina varoj (99 %) parazitira čebele na trebušni in ne na hrbtni strani. Tu parazitira le 1 % varoj! Posledice te ugotovitve morajo biti jasne ob vsakem pregledu čebel na satju!

Naj s tem usmerim pozornost na znanost, ki se ukvarja s čebelami in čebelarstvom. Znanost politika rada deli na bazično znanost in aplikativno znanost. Ta delitev se pogosto prevede na »neuporabno« in »uporabno« znanost. Če pogledamo ugotovitev dr. Ramseya, način prehranjevanja varoje res nima praktičnih posledic na čebelarjenje in jo kategoriziramo kot neuporabno. Položaj varoje na čebeli pa ima izredno aplikativen značaj. Pa je prva ugotovitev res neuporabna? Maščobno telo čebele ima pomembne funkcije, med drugim shranjevanje energije in razstrupljanje, sodeluje pa tudi pri imunskem odzivu. Če naredim zelo grobo primerjavo: naloge maščobnega telesa so podobne nalogam, ki jih pri vretenčarjih opravljajo jetra. Strinjamo se, da ima poškodba tako pomembnega organa na začetku življenja resne posledice v nadaljnjem življenju. S tem pa smo dobili možno (poudarjam – možno) razlago za marsikateri pojav, ki ga čebelarji opazite pri napadenosti družine z varojami: od padca odpornosti družine do telesne (ne) razvitosti posameznih delavk in trotov. Kam bi nas lahko še peljalo to odkritje? Ta raziskava je dala novo odskočno desko za iskanje učinkovin za zatiranje varoj: sedaj vemo, v kateri organ moramo te učinkovine dostaviti, da pridejo do varoj. To pa že ima uporabno vrednost. Seveda ni rečeno, da bodo farmacevtski koncerni to informacijo posvojili in razvili kaj novega – konec koncev se vrtimo znotraj nabora istih učinkovin že vrsto let. Raziskovalci pa smo te informacije zelo veseli, saj nam daje nove iztočnice.

Pa pri nas? Bi lahko naša, slovenska znanost prišla do zaključkov podobne pomembnosti? Lahko, vendar ... ta presneti »vendar« vedno kvari razpoloženje. V Sloveniji imamo nekaj raziskovalnih institucij, ki so tako ali drugače povezane s čebelami in čebelarstvom. Nekatere, recimo

VF NVI, Biotehniško fakulteto UL in NIB, poznate. Na novo imamo čebeloslovje tudi na FKBV v Mariboru. Na teh in drugih institucijah pa so tudi čebelarški publikli manj poznane raziskovalne skupine, katerih delo se dotika čebel in čebelarstva. Skupaj se trudimo za nova odkritja, hkrati pa poskušamo svoje znanje – in znanje drugih – deliti tudi z vami. In kje pride na vrsto ta preklicani »vendar«? Jasno, pri denarju. Raziskave v Sloveniji niso »pavšalno« financirane. To pomeni, da smo bolj ali manj vsi raziskovalci vezani na neka projektna sredstva, ta pa so, žal, podeljena z malo žličko ter so namensko omejena. Za raziskovalno skupino na področju naravoslovja in tehnike niso dovolj tajnica in fikus ter pogodbeno najeto ime od kod drugod. Oprema biološkega laboratorija gre v desettisoče evrov, še preden začnemo razmišljati o posebnih aparataturah, ki jih potrebujemo. Skratka, če hočemo naprej, moramo v to investirati. Slovensko čebelarstvo je s Slovensko čebelarско akademijo dobilo »zunanje ministrstvo« oz. izvozno podjetje, katerega misija je izvoz znanja. Mi, ki smo v »proizvodnji«, pa si želimo, da bi bil znaten del spoznanj, ki so podlaga za tako znanje, domačega porekla. Osebno menim, da je odličnost v čebelarstvu ravno to: znanje domačega porekla. Bi lahko postali neto izvozniki čebelarškega znanja? Bo ostalo le pri lučeh odra Združenih narodov? Ali bomo izkoristili trenutek ali pa se bomo šli urbanizem po receptu kneza Potemkina?

V tej in naslednjih številkah *Slovenskega čebelarja* bomo sodelavci Kmetijskega inštituta Slovenije s kolegi z drugih institucij predstavili nekaj utrinkov svojega dela. Začeli bomo z izbranimi uporabnimi zanimivostmi s področja vida čebel. Nadalje bomo obravnavali prehranske dodatke ter razložili uporabnost akustike v panju. V drugi polovici sezone bomo govorili o vzreji, njenih različnih konceptih ter aktualni problematiki. Trudili smo se, da bi naši prispevki odražali tudi uporabno vrednost, zato bomo povratnih informacij veseli.

Upam, da bo leto 2019 medeno. Vi, cenjene bralke in bralci, pa se le pozanimajte, kako se pravilno izvaja sladkorni test. Saj veste, 99 % varoj parazitira na trebušni strani čebel. Kolegi veterinarji in terenski svetovalci bodo pravi naslov.

Janez Prešern, vodja skupine za čebelarstvo na Kmetijskem inštitutu Slovenije